

2023-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut

(Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq)

Aappassaaneerera**Tunuliaqut**

Nunarsuarmi nalorninartoqarnerulernera aningaasanut inatsisissatut siunnersuutip takutippaa. Ukrainemi sorsunnerup annertusinissaanik soorasaarinerup, silap allanngoriartornerata annertusiartortumik ajornartoortitsinerata, COVID-19-ip nunarsuarmi tuniluunnerata kingunerisa, aningaasat naleerukkiartornerisa, erniat qaffakkiartornerisa, pilersuiffiit ajutooriaannaat nunarsuarmi uagullu aningaasaqarnerput sunnerpaat, aammalu sungiusimasatsinnit annertunerungaartumik nalornissuteqarluta sulisariaqarnitsinnik kinguneqarluni.

Ukiuni aggersuni aningaasarsiornermi ingerlanerliornerulernissaq nunat tamalaat akornanni ersarissumik ilimagineqarpoq. Danmarkimi ilisimasallit 2023-mi siuariartornerup 0,2%-imik ajornerulernissaa ilimagigaat, Ilimagineqarpoq tamanna Danmarkimi inuit suliffissaaleqisut 23.000-inik amerlisissagaat. Tuluit Nunaanni nalilersuisartut ilimagaat siuariartorneq 1 %-imik ajorsissasoq, suliffissaaleqisullu malunnartumik aamma amerlissasut. Ingerlanerliulernerup sivilisunissaa 2023-lu qaangerlugu atuunnissaa nunat tamalaat akornanni aningaasaqarnermik ilisimasallit aningaasaliisartullu ilimagaat. Aamma aningaasat naleerukkiartornerat kigaallatsinniarlugu ernianik qaffatsitsinerit arlalissuugaluartut.

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit septembarip qaammataani missingiinnerminni kingullermi ilimagaat nunatsinni atuisunut akit 2022-p naanerani 3-4 %-inik qaffasinnerussasut, 2023-llu naanerani 2-3 %-imik qaffasinnerussasut. Taamaalilluni nunatsinni pissutsit sunnerneqarput, kisianni nunarsuarmi allanut sanilliullugit suli ilungersunanginnerullutik. Pissutsit arlallit tamassumunnga pissutaapput. Pingaartumik inissianik niuernitsinni akit aalajaatsorujussuupput. Tamassumunnga ilanngunneqassaaq pingaartumik nunat tamalaat akornanni nukissiuutit akiisa qaffakkiartornerat nunatsinni suli tamakkiisumik sunniteqanngimmat. Tamassumunnga pissutaavoq nunatsinni namminerimi nukissiuutinik pilersuinitta erngup nukinganeersuunera, taamaalillutalu inuiaqatigiit uuliamik eqqussukkamik isumalluuteqarnerisa annikillisinneqarnissaanik ukiorpassuarni suliniteqarsimanitta iluaqutaanera takuarput. Peqatigitillugu KNI ilisimaneqartutut uuliap gassillu akiisa qaffakkiartornerannik sunniteqalersitsinnigitsunik akinik qulakkeerinnissutaasunik pitsaasunik isumaqatigiissuteqarnikuuvoq. Uuliap akiinik qulakkeerinnissutaasunik 2023-p ingerlanerani nutaanik isumaqatigiissuteqartoqassaaq. Tamassuma avatangiisinut ajoqutaanngitsunik

atuutilersitsinissamik sulii taamaalilluni isumalluuteqarnitsinnik suliaqarnerup pingaaruteqassusia naqissuserpaa.

Ajunngitsutut maannakkut paasinarsivoq aalisakkanik qalerualinnillu avammut tunisinermi akit siumut takorluukkatsinnit sukkanerunerusumik qaffaqqittut, tamassumalu pisuussutitut akitsuutinit akileraarutiniillu Nunatta Karsiata isertai sunnerpai. Tamanna iluarinartorujussuuvoq. Akileraarutinit isertitat allat eqqarsaatigalugit pissutsit allaanerulaarput. Akileraarutinit A-nit suliffeqarfiillu akileraarutaannit il.il. nalinginnaasunit, kiisalu eqquusuinermi akitsuutinit isertitat allanngorarpallaangillat. Akerlianik soraarnerussutisiassanit pissarsiat akileraarutaannit, akileraarutit PAL-imik taaneqartartut, isertitassatut ilimagineqartut pappilissanik nalilinnik niuerfinni nalit 2022-mi annertuumik apparnerat pissutigalugu 2023-mi 70 mio. kr.-nit 25 mio. kr.-nut apparneqarput. Naatsorsuinerit taamaalillutik takutippaat nunarsuarmi aktiat qaammatini qulingiluani siullerni 21 procentimik appariartut, erniallu qaffakkiartornerat nunat obligationiisa ukiuni 40-ni annertunerpaamik nalikillinerannik kinguneqarpoq.

Naalakkersuisut isertitassatut missingiineq nutaaq partiinut aningaasanik inatsimmik isumaqatigiinniartunut saqqummiunnikuuaat, aammalu aningaasanut inatsisip pingajussaaneerneranut atatillugu angusat tamarmiusut inaarutaasumik sunniutaat saqqummiussinnaassallugu.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap aappasaanerinninnermut isumaliutissiissutiminik saqqummiussinera pillugu Naalakkersuisut qutsavigaat. Taamaalilluni aningaasanik inatsimmik suliaqarnermi pingaaruteqartumik alloriaqqittoqarpoq.

Aningaasanut inatsisip ilusilersornera aamma aningaasaliisoqarnerani malittarisassat malinneqartussat ataatsimiititaliap isumaliutissiissummi nassuiarpai. Ataatsimiititaliap pingaarnersuineq tamarmiusoq pillugu tungavinnik attassiinnarnissarput isumaliutissiissummini pingaartippaa, Tassa inatsisartut aningaasaqarnermi pingaarnersuinerat ukiumoortumik aningaasanut inatsimmik akuersinermi pisassasoq, pingaarnersuinerlu tamassuma kingorna ilassutaasumik aningaasaliinernit pingaaruteqartumik allanngortinneqassanngitsoq. Naalakkersuisut isumaq tamanna tamakkiisumik isumaqatigiinnarsinnaavaat.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi 2023-mi amigartooruteqarnissaq siullermeernerani saqqummiunneqartoq paasisinnaallugu Ataatsimiititaliap oqaatigaa. Ataatsimiititalialli peqatigitillugu akiitsoqalinnginnissaq siunertaralugu sinneqartooruteqartarnissamik siunissami anguniaqartarnissarput oqaatigaa. Naalakkersuisut piffissami aningaasanut inatsiseqarfiusumi ukiuni sisamani sinneqartooruteqarnissamik missingersuusiortoqartarnissaanik Missingersuutit Naatsorsuutillu pillugit inatsimmi piumasaqaammut naapertuulluortoq pillugu Ataatsimiititaliap isumaqatigaa. Naalakkersuisut 2023-mut aningaasanut inatsimmi ukiuni tamani sinneqartoorarnissaq soorunami takorusuppaat, kisianni aningaasanut inatsit pillugu maannakkut politikikkut isumaqatigiinniarnit soorunami apequtaassapput.

Naalackersuisut appassaaneerinissamut allannguutissatut siunnersuutaat arlallit Aningaasaqarnermut Akileraarternermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiisummini oqaaseqaateqarfigai. Ataatsimiititaliaq inassuteqaateqarpoq allannguutissatut siunnersuutit akuerineqassasut, kisinni marluk pinnagit, ataatsimiititaliap taakku pillugit isummernissani pingajussaaneernissaanut kinguartippaa. Pineqartut tassaapput Namminersorlutik Oqartussanut 2022-mi upernaakkut cyberikkut saassussineq tunngavigalugu IT-mi isumannaallisaanerup pitsannortinnissaanut aningaasat pillugit allannguutissatut siunnersuut, aamma 2023-p qiteqqunneranit meeqqanut tapiissutit pillugit inatsimmut nutaamut aningaasanik immikkoortitsinissaq siunertaralugu allannguutissatut siunnersuut ataaseq. Ataatsimiititaliaq tamassuminnga kissaateqassappat allannguutissatut siunnersuut taakku pillugit Naalackersuisut annertunerusunik paasissutissiinissamut soorunami piareersimapput.

Missingersuutit naatsorsuutillu pillugit inatsit

Ukioq manna aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik isumaqatigiinniarnert pisortat atuinerisa qaffasinnerpaaffissaat pillugit Missingersuutit Naatsorsuutillu pillugit Inatsimmi piumasaqaatinik tunngaveqartussat siullersaraat. Pisortat atuinerisa ukiumut annerpaamik 1 %-imik qaffaateqavittarnissaat pillugu piumasaqaat siunissami atuutissaaq. Ukiuni sisamani aningaasanut inatsiseqarfiusumi tamarmi annertunerpaamik 2 %-imik qaffariarsinnaapput. Tassani siunertaq soorunami tassaavoq pisortat ingerlatsinerisa annertusinissaata unikaallatsinneqarnissaa. Malittarisassat nutaat piffissami sivikitsumi nunami namminermi aningaasat naleerukkiartornerisa killilernissaanut ikiuutaassapput. Partiit malittarisassanik nutaanik aningaasaqarnerput siunissamut qulakkeerniarlugu pilersinneqartunik malinnikkusunnerat pillugu, Naalackersuisut sinnerlugit qutsavigaakka

Aappassaaneerneranut allannguutissatut siunnersuutit

Aappassaaneerneranut allannguutissatut siunnersuutit teknikkimut tunnganerupput. Naalackersuisut aningaasaliissutinut allannguutissatut siunnersuutit 61-inik aamma oqaasertanut allannguutissatut siunnersuutit 13-inik saqqummiipput. Allannguutissatut siunnersuutit DA-mi angusat missingersorneqartut 2023-mi 27,6 mio. kr.-nik pitsannuuteqarnerannik, aamma piffissami aningaasanut inatsiseqarfiusumi 2023-mit 2026-mut tamarmiusumi 8 mio. kr.-t missaanik ajorseriaateqartoqarneranik kinguneqarput. Aappassaaneerneqarnerata kingorna piffissami tamarmi aningaasanut inatsimmi 8 mio. kr.-nik sinneqartoortoqarpoq.

Pingajussaaneerneranut allannguutissatut siunnersuutissatut ilimagineqartut

Pingajussaaneerneranut akileraarutit nutaamik missingiinerup kinguneranik aamma partiit aningaasanut inatsisissatut siunnersuummik isumaqatigiinniarnert kingunerani allannguutissatut siunnersuuteqarnissaq ilimagineqarsinnaavoq. Naalackersuisut tamassuma saniatigut ersarissumik neriuutigaat, kommuninut 2023-mut ataatsimut tapiissutit pillugit pingajussaaneerneqannginnerani isumaqatigiissuteqartoqassasoq. Oqaloqatigiilluortoqarpoq amerlanerpaallu isumaqatigiissutigineqarput.

Naggasiineq

2023-mut aningaasanut inatsit pillugu politikkikkut isumaqatigiinniarnit suli ingerlanneqarput, Naalackersuisut neriuutigaat aappaagumut aningaasanut inatsit siamasissumik taperserseqassasoq. Inuiaqatigiit piffissami nalorninartumi pitsaasumik tunngaviliisumik peqatigitillugulu ineriartortitsisunik nutaanik suliniuteqarluni akisussaassuseqartumik nunatsinnik ingerlariaqqitsitsisumik aningaasanut inatsiseqarnissaq pisariaqartippaat. Tamassumani politikkikkut pingaarnersiuerusussuseqarnissaq pisariaqarpoq, tassa kissaatit pitsaasut saqqummiunneqartut tamarmik aningaasalersornissaat akissaqartinneqanngimmat akissaqartinneqalissanatillu. Aningaasanut inatsit suliaqarfiit akornanni partiillu akornanni tamatigut naaperiaalluni isumaqatigiissuteqarfiusassaaq. Naaperiaallunili isumaqatigiinnerit suleqatigiinnermut takussutissaarpiartarput, taamaammallu sunniuteqarsinnaallutik tulluurtuullutillu.

Taamatut oqaaseqarlunga aningaasanut inatsimmik pitsaasumik kinguneqartussamillu oqallinnissaq qilanaaraara.